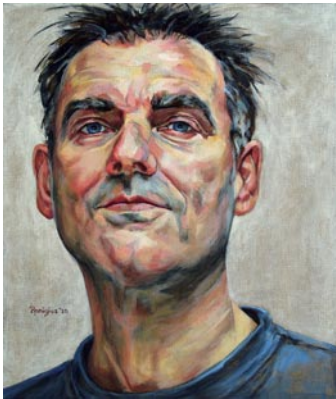

Karakterkoppen in acryl

Schilder een portret van uw favoriete foto!

IN 1962 BEN IK IN DEN HAAG GEBOREN ALS REMIGIUS HAZENBROEK, WAAR MIJN OUDERS VOOR HET DAGELIJKS GEBRUIK REMCO VAN HEBBEN GEMAAKT. PORTRETTE FASCINEREN ME ENORM. DE SCHEDEL ALS ZETEL VAN HET BEWUSTZIJN, DE OGEN ALS SPIEGEL VAN DE ZIEL. IN DUIZENDEN MUSEA OVER DE HELE WERELD HANGEN PORTRETTE VAN GROTE EN KLEINERE LIEDEN UIT DE WERELDGESCHIEDENIS. PORTRETSCHILDERS HEBBEN HEN GEMAAKT TOT WAT ZE NU VOOR ONS ZIJN: VERSTILDE GESCHIEDENIS IN VERF.

In 1992 ben ik zelf portretten gaan schilderen en sinds 2002 schilder ik in opdracht. De laatste jaren mag ik me verheugen in deelname aan diverse beurzen en exposities. Ook is mijn werk in een aantal boeken, tijdschriften en dagbladen gepubliceerd. Voor het TV-programma 'Sterren op het doek' schilderde ik in 2009 Neelie Kroes. Meer informatie op: www.remigius.eu.

Opzet van dit artikel

Vanuit het thema 'Schilder een portret van uw favoriete foto' geef ik lessen in portretschilderen met acrylverf bij Atelier Brugman in Voorburg. Speciaal voor deze portretspecial van Palet heb ik de rode draad van mijn lessen op papier gezet. Vanzelfsprekend hoop ik dat u er inspiratie uit put!

Het basismateriaal

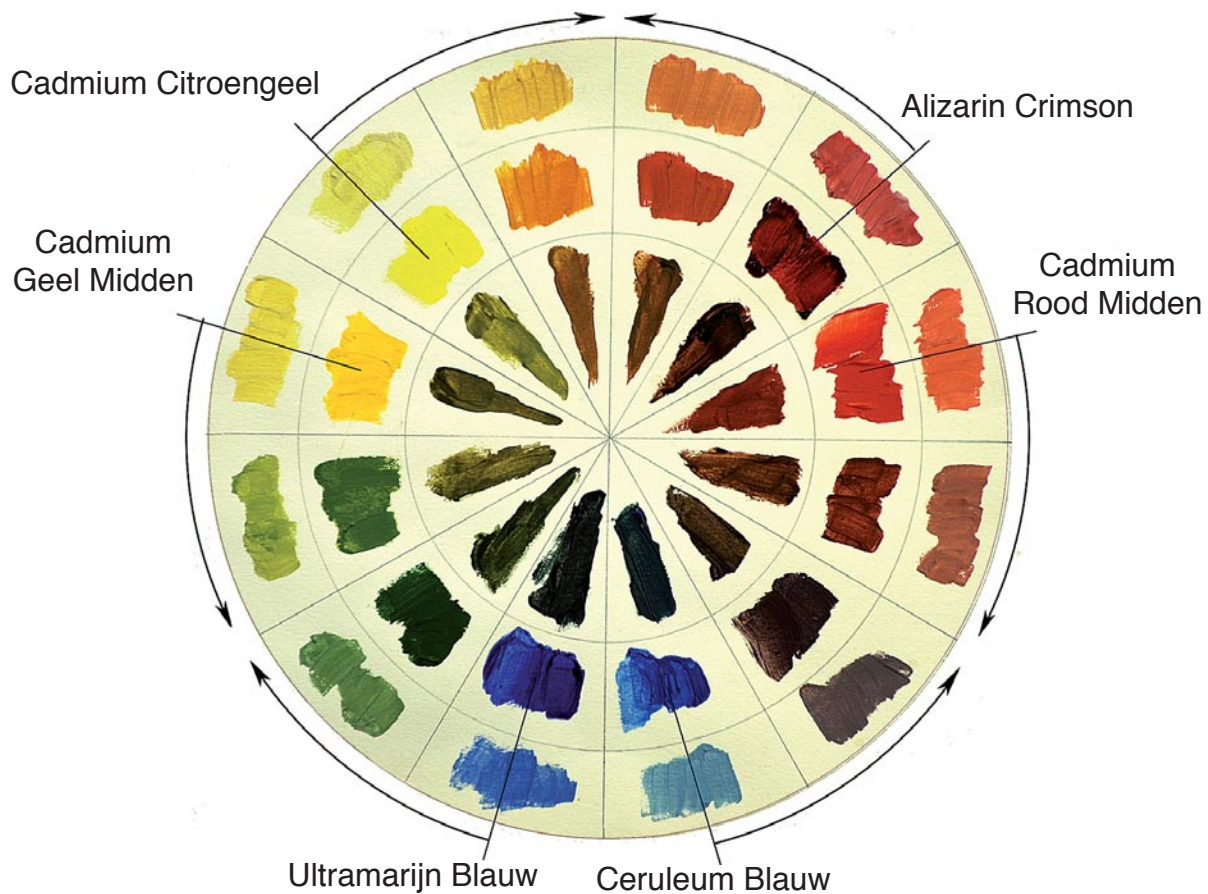
Om de snelle droogtijd van acrylverf tegen te gaan gebruik ik een StayWet palet; een plastic doos met deksel en twee lagen speciaal papier,

waarvan de onderste in water is gedrenkt. Pijzig, maar uitermate handig, want zelfs als je dagelijks een paar uur schildert, houdt de verf zich meer dan een week goed. Op die manier blijven je mengkleuren herkenbaar en werkbaar.

Meestal werk ik met platte synthetische penselen omdat hier ook heel goed scherpe lijnen en vlakken mee te maken zijn. Voor fijne details zijn een paar (marterharen) puntpenselen ideaal.

Belangrijk is om met een vast palet aan kleuren te schilderen, op die manier leer je de mogelijkheden van je verf kennen. Een uitgebreid boek over kleurtheorie is 'Blauw met geel is geen groen' van Michael Wilcox (ISBN 90 213 0500 3). Het gaat te ver om deze theorie hier helemaal te behandelen, maar het komt er op neer dat het basispalet bestaat uit twee rode, twee blauwe en twee gele verven.

Hoewel er met deze kleuren vele mengingen mogelijk zijn (door bijvoorbeeld de primaire

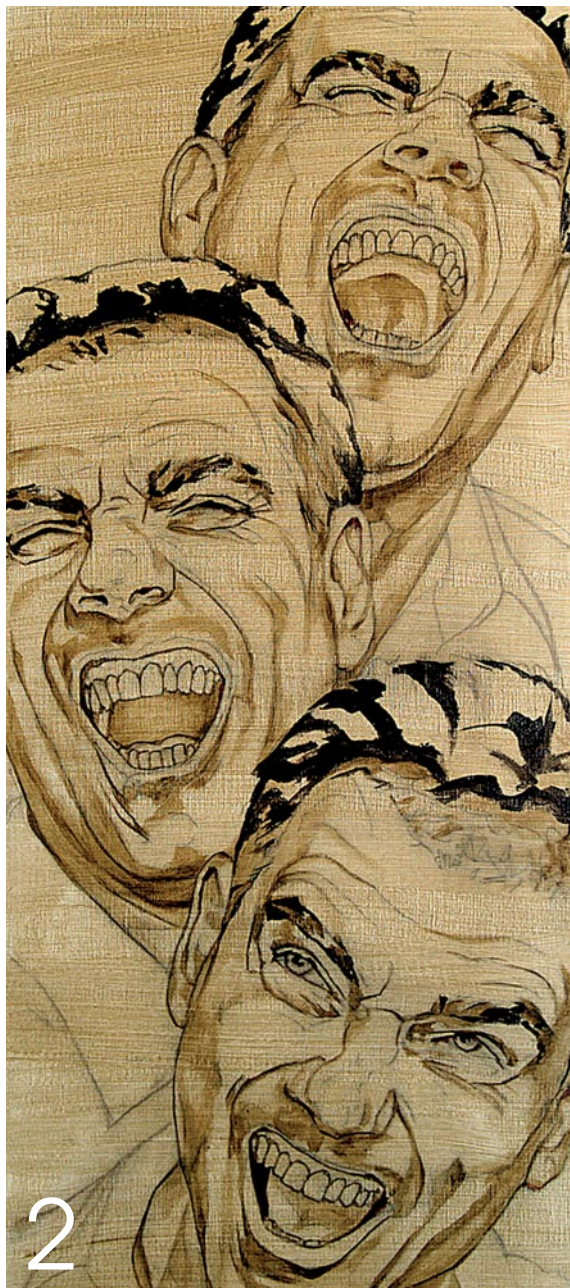
kleuren andersom te zetten) heb ik hier een kleurencirkel afgebeeld van de meest troebele mengingen. Dat zijn namelijk uitstekende huid-

tonen. De kleuren zijn gemengd in de richting van de pijlen. De middelste cirkel laat de originele kleuren en hun onderlinge mengingen

'VOOR DIT SCHILDERIJ WILDE IK ALS PARODIE EEN OVERDREVEN EN BREED LACHEND ZELFPORTRET MAKEN'

In afbeelding 2 is de uiteindelijke compositie met HB-potlood overgezet op wit geprepareerd schilderslinnen en zijn de lijnen met een dun marterharen penseel overgetrokken met Omber Naturel. Vervolgens zijn de schaduwpartijen aangegeven in Omber Naturel dat is aangelengd met Acryl Medium. Acryl Medium is kleurloos en door het met de verf te mengen maakt het de verf transparanter, tot vrijwel volledig doorzichtig aan toe. Water doet dit ook, maar maakt de verflaag instabiel (minder hechtend) en dat kan later problemen geven. Gebruik dus Acryl Medium om de verf transparant te maken en hooguit een klein beetje water om de vloeibaarheid van de acrylverf te vergroten.

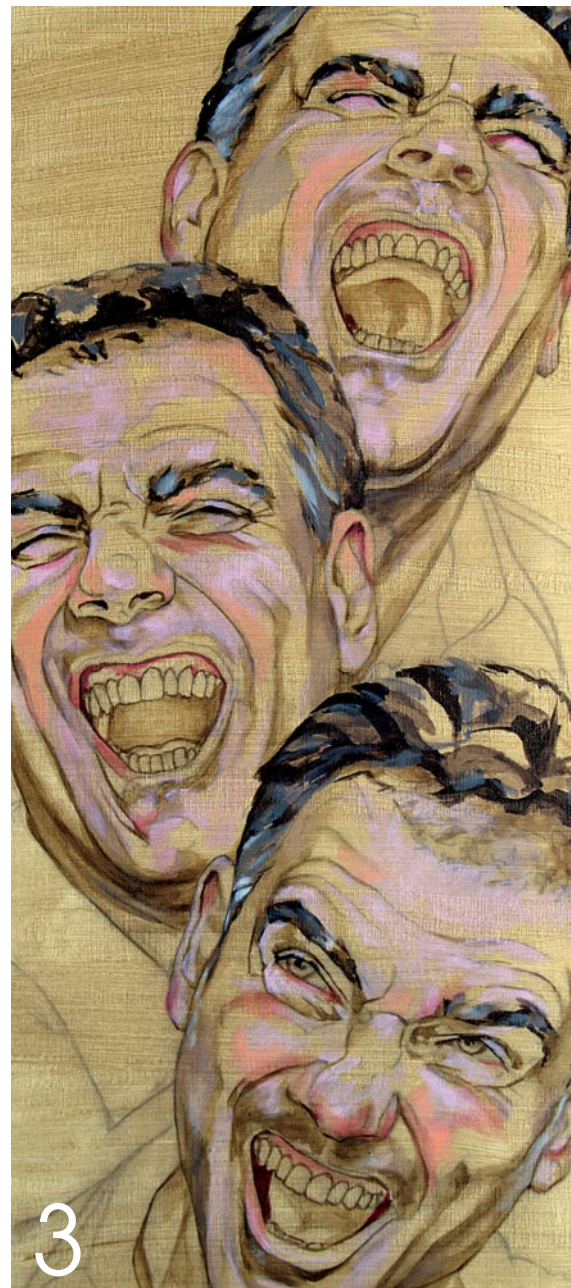

zien. Voor de buitenste cirkel zijn de kleuren lichter gemaakt met Titaanbuff en voor de binnenste cirkel zijn ze donkerder gemaakt met Omber Naturel (van Amsterdam Expert Acrylic; unieke groene toon). Ook de kleurkracht is in deze twee cirkels verminderd door het mengen met Omber Naturel en Titaanbuff.

De foto

Zorg er ten eerste voor dat u goed fotomateriaal tot uw beschikking heeft. Als je een schilderij maakt van, zeg, 40x50 centimeter en je werkt van een foto van 9x13 centimeter, dan is het uitermate lastig om de detaillering in de lichtste en donkerste partijen goed te kunnen bekijken.

Om plezierig te werken print je de foto zo groot mogelijk in drie kwaliteiten: een normale foto, een zeer donkere en een heel lichte. In de don-

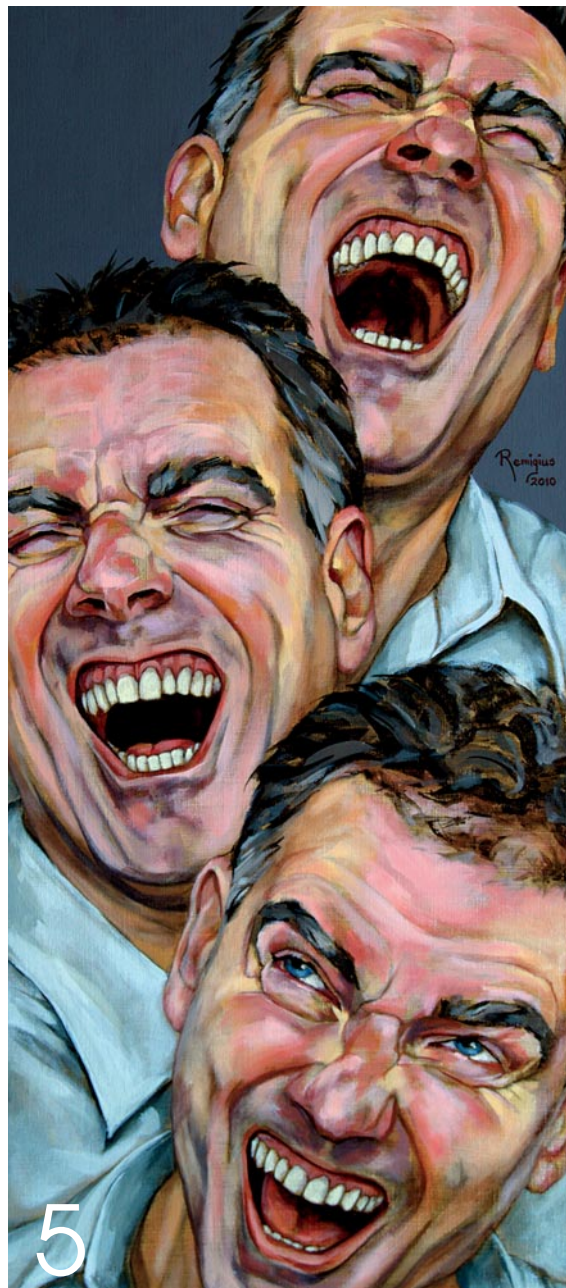

kere foto kun je de details van de lichtste partijen zien, zoals het voorhoofd, de glimlichten en de jukbeenderen. De lichte foto geeft details over bijvoorbeeld de kleur van de ogen en de tekening in de schaduwpartijen. Zorg voor een triplex plaat die je op je schildersezels zet en waar je naast je schilderij deze foto's op kunt plakken.

Evenals goed fotomateriaal is een goede compositie van groot belang; het geschilderde portret moet straks jarenlang interessant zijn om naar te blijven kijken. Op mijn website www.re-migius.eu geef ik aan nieuwsbriefinschrijvers een gratis eBook PortretTips, dat veel tips over compositie bevat.

De compositie, afbeelding 1

Persoonlijk vind ik het jammer als men zich al schaterlachend laat fotograferen of zelfs schil-

De eerste huidtonen afbeeldingen 3 en 4. Na droging van die lijnen en schaduwpartijen is een min of meer egale laag van **Ombre Naturel** met veel **Medium** aangebracht met een spalter, een platte kwast van zes of meer centimeters breed. Met zo'n onderschijdering ben je het overweldigende witte doek kwijt, wat je beter in staat stelt de juiste toonwaarden te men- gen. Ook schijnt de groene kleur door in de latere huid- tonen, wat bruikbare effec- ten geeft. En het geprepareerde schil- derslinnen is minder absor- berend. Vervolgens zijn de donkerste haarpartijen, wenkbrauwen en wimpers ingeschilderd in een menging van **Gebrande Ombre** met **Ultramarijn** (wat vermengd met **Titaanwit** mooie tinten grijs haar geeft).

deren. Een portret heeft iets formeels naar mijn smaak en de uitdrukking van de geportret- teerde moet liefst serieus zijn, al kan een vrien- delijke uitdrukking geen kwaad natuurlijk. Voor dit schilderij wilde ik daarom als parodie een overdreven en breed lachend zelfportret maken.

Aangezien ik 't liefst werk met foto's, heb ik met de zelfontspanner zo'n 40 foto's gemaakt. Achteraf ontstond het idee er drie te combine- ren op één doek van 40x90 cm.

Houtskoolschetsen

Voordat je de foto op doek overzet, is het goed om het portret nog een aantal keren te teke- nen met houtskool op (goedkoop) papier. Ie- dere schets moet binnen 10 minuten staan, anders verlies je jezelf in de details. Na drie of vier schetsen zie je dat niet alleen de gelijkenis

steeds beter wordt (oefening baart kunst) maar je zult ook meer gevoel hebben voor welke partijen essentieel zijn voor het portret; een diepe schaduw, een sterke kaaklijn en bij- voorbeeld in welke grote vlakken het haar op natuurlijke wijze kan worden weergegeven.

Neem afstand

Als je zittend schildert, concentreer je je vaak op kleine details, terwijl je van een paar meter af- stand het geheel beter kunt beoordelen. Neem dus regelmatig afstand! De Britse kunstenaar Lucian Freud schilderde in z'n vroegere peri- ode veel gedetailleerder dan toen hij later uit- groeide tot één van de grootste portretschilders van de vorige eeuw. Zelf heeft hij daarover gezegd dat de belangrijkste oor- zaak voor die stijlwisseling was dat hij vanaf dat moment achter de schildersezel is gaan staan.

Anne-Floor

Nu begint het zoeken van de juiste huidtonen. Daarvoor begin ik altijd met de koelste (Alizarin Crimson met Ultramarijn en Titaanbuff, wat tezamen een paarsig roze geeft) en warmste huidpartijen (Cadmium Rood Midden met Cadmium Geel Midden en Titaanbuff voor zachte oranj tint). Het gaat niet eens zo zeer om de exacte kleuren zelf te vinden, belangrijker nog is de juiste verhouding tussen de twee kleuren.

De kleurencirkel bewijst hier z'n grote waarde. Door deze te vergelijken met de eerste kleuren op het schilderij, de kleuren op de foto en de

mengkleuren op je palet, weet je in welke richting je nieuwe mengingen moet zoeken. Maak dus zo'n kleurencirkel, het kost misschien twee uur werk, maar je hebt er jaren plezier van.

Maak ook in deze fasen ruim gebruik van Acryl Medium, waardoor de verf transparanter wordt en de reeds geschilderde ondertönen doorschijnen in de verf die je opbrengt. Je bouwt dus langzaam de huidtonen op door transparante lagen over elkaar heen te zetten.

In afbeelding 4 zien we steeds meer kleur en

nuances ontstaan. De paarsige schaduwen zijn gemaakt van Ceruleum en Cadmium Rood, aangelengd met Titaanbuff voor lichtere tinten en Omber Naturel voor donkerder tinten. Een lichte toon van de haarkleur voor de baard-groei en een dieper rood voor de monden en neuzen. De donkerste kleur in de monden is Cadmium Rood Midden met Ivoorzwart; een heel warme donkere kleur. Puur zwart ziet er mat en doods uit. De tanden hebben een eerste dunne laag Titaanbuff gekregen. Gebruik voor het oogwit een menging van een lichte huidtoon, Gebrande Omber en Titaanwit.

Voor de variatie in de haarkleur heb ik naast Gebrande Omber met Ultramarijn ook Omber Naturel gebruikt. Haren kunnen het best in vlakken worden opgezet in de groeirichting, overschilderd met losse haren. Overigens gebruik ik voor de haarpartijen weinig tot geen Medium, aangezien de randen van donkere en lichte haarpartijen scherp mogen zijn ten opzichte van elkaar. Met Medium zouden ze in dit geval teveel van de onderliggende kleuren door laten schemeren.

Ondanks het gebruik van Medium heeft acrylverf de neiging om een scherpe lijn te geven aan de randen van je kwaststreek. Wanneer dit niet gewenst is, veeg dan met een vinger één kant van die kwaststreek in de achtergrond weg. Dat geeft mooie overgangen.

Tijdens het schilderen ontstaan, moedwillig en per ongeluk, kleine details die goed uitpakken. Een overdreven lijn bijvoorbeeld, een scherpe haak of een iets te enthousiaste kleur. Laat het toeval in je voordeel werken. Als iets goed uitpakt, overschilder het dan niet meer. En neem vaak een paar meter afstand.

De eindfase (afbeelding 5)

Het portret nadert voltooiing. Voor een eerder gemaakte opdracht heb ik de kleding en de achtergrond niet verder uitgewerkt (zie afbeelding 'Anne-Floor'). Voor dit portret zou dat te saai zijn geweest, dan zouden het teveel drie dezelfde koppen zijn gebleven. Het is niet eenvoudig om te beslissen wanneer een schilderij klaar is. Er is altijd nog wel iets te veranderen, maar de vraag is of dat dan ook altijd een verbetering zal zijn. Vaak zet ik een portret een paar dagen achterstevoren weg om er vervolgens weer met een frisse blik naar te kunnen kijken.

Voor de afwerking van dit zelfportret zijn vele details nog eens nagelopen: een glimlichtje hier, een steviger kleur daar, detaillering van het tandvlees, haarpartijen afgemaakt, etc. De overhemden zijn in Omber Naturel met Ultramarijn opgezet (met veel Titaanwit) en de grijze achtergrondkleur (een koel grijs van Ivoorzwart en Titaanwit) laat de huidtinten mooi uitkomen.

Als ik tevreden ben, signeer ik het doek en zet ik het in de vernis. De vernis zorgt voor een beschermende laag en haalt het contrast nog een heel klein beetje op. Gewoon het doek platleggen, inspuiten met een dunne laag acrylvernis uit een spuitbus (naar keuze glanzend of mat) een nacht laten drogen en nog een keer vernissen. En om het mooi te kunnen presenteren is een fraaie lijst natuurlijk de kers op de appelmoes. Succes!

Remigius
portretschilder
www.remigius.eu

'HET IS NIET
EENVOUDIG OM
TE BESLISSEN
WANNEER
EEN SCHILDERIJ
KLAAR IS'